
Ankica MLINARIĆ

VUKOVAR: JUČER,
DANAS, SUTRA –
OSOBNOST I PROFESIO-
NALNO ISKUSTVO TE
VIZIJA BUDUĆNOSTI

Proces mirne reintegracije Hrvatskoga Podunavlja ostvarivao se u vrijeme završnih godina mogega studija te bio preduvjet da se ispune moje čežnje za povratkom u rodni grad. Spajajući osobno i profesionalno iskustvo, u ovome radu progovaram o vremenu prije i poslije procesa mirne reintegracije. Budući da sam u skupini koja progovara o duhovno-kulturnoj dimenziji mirne reintegracije, a ona obuhvaća naše područje i duševnoga i emocionalnoga, smatram kako će kroz prikaz mojih doživljaja o gradu i iščekivanju povratka u njega, na neki način biti omogućen barem djelomičan uvid u ono što je većina Vukovaraca povratnika u nutrini prolazila u razdoblju prije i poslije procesa mirne reintegracije.

Radeći kao vjeroučiteljica u netom uspostavljenom odgojno-obrazovnom sustavu u Vukovaru od 1999. godine s učenicima povratnicima, posebno sam pozornost obraćala njihovim proživljenim traumama izazvanim agresorskim ratom i godinama proživljenim u progonstvu, razdoblju nehumanih uvjeta za život dostojan čovjeka. Pokušavajući ih razumjeti i duhovno im pomoći, bila sam ponosna što mi je pripala čast da kao odgojno-obrazovni djelatnik smijem i mogu izgradnji svojega grada pridonijeti radeći s učenicima koji su u Vukovaru rođeni te su do najviše devet ili deset godina života bili protjerani iz svojega grada. Trudeći se što primjerenije prenijeti im poruku mira i Božje ljubavi za njih osobno, za njihov grad, za nov početak, bila sam obogaćena mnogim njihovim pozitivnim promišljanjima koja su imali unatoč bolno proživljenom djetinjstvu. Takva stajališta odražavala su vjeru i nadu koje su ih nadahnjivale i sačuvale njihovo duhovno i psihičko zdravlje. Sudeći prema učenicima, vjerujem da su taj duhovni polog kao glavni oslonac u životu pronašli upravo u svojim obiteljima.

VUKOVAR JUČER

Sintagma „Vukovar jučer“ za mene u prvom redu obuhvaća vrijeme proživljeno u Vukovaru kakvog se sjećam od najranijeg djetinjstva do početka Domovinskog rata 1991. godine te vrijeme provedeno u progonstvu do završetka procesa mirne reintegracije u užem smislu, od 1997. do 1998. godine. S obzirom na trajnu povezanost nas prognanih Vukovaraca sa svojim gradom u duši, srcu, sjećanjima, osjećajima, nadama i očekivanjima vjerujem da neću pogriješiti ako alegorijski kažem da mi nikada iz njega nismo niti izišli, jer svi naši unutarnji „vapaji“ s pogledima uprtim ka Nebu nisu nas od Vukovara odvojili i na neki način su povratak u grad i ishodili. U tom kontekstu o tom razdoblju govorim kao o cjelini, a o progonstvu kao o predfazi mirne reintegracije.

DOŽIVLJAJ ŽIVOTA I SVIJETA U DJETINJSTVU I MLADOSTI

Slike i sjećanja na moje djetinjstvo usklađeni su s baroknim ljepotama Vukovara i njegovim tada lijepo uređenim krajolikom. Život u obitelji ulijevao mi je povjerenje u život i druge ljude. U takvom zamahu pozitivnih iskustava lijepog druženja, osim u obitelji, i u školi i u Crkvi nisam mogla zamisliti da bi život mogao donijeti što loše.

Ratna stradanja moje su školovanje pogodila na kraju drugog razreda srednje škole. Pohađala sam prirodoslovno-matematičku gimnaziju i bilo je vidljivo da mi je u drugom polugodištu tog drugog razreda pod utjecajem ratne psihoze, uličnih straža i sve češće napetih međuljudskih odnosa motivacija i koncentracija za učenje bila umanjena.

Sjećam se da sam tijekom odrastanja, posebice u djetinjstvu kada mi razlog nije bio nimalo jasan, imala prigodu trpjeti otvoreno ili prikriveno omalovažavanje svoje nacionalnosti i vjere. Iako su me kolege prihvaćali, bol zbog gaženja dostojanstva novonastale Republike Hrvatske koja je moja Domovina, bivala je sve veća te je u posljednjoj godini pred Domovinski rat kulminirala. Proživljavajući slična iskustva, mnogi moji vršnjaci imali su „privilegij“ u dobi od šesnaeste do sedamnaeste godine naglo „sazrjeti“. Tek na jesen 1991. godine shvatila sam da su neki kolege iz razreda govorili istinu u proljeće kad su najavljivali odlazak iz grada i selidbu na istok. Tada mi nije bilo jasno zašto.

Vrhunac neprepoznavanja slike svojega grada zbio se kada sam u svibnju 1991. godine, nekoliko dana nakon pokolja dvanaest redarstvenika u tadašnjem Borovu Selu,

vidjela pravi tenk kako s Trpinjske ceste ulazi u moju ulicu. Do tada sam takve prizore mogla vidjeti samo u ratnim filmovima, pa je viđeno bilo jednako čudu. No, taj me prizor potaknuo da počnem shvaćati kako su se tamni oblaci potrudili zamračiti svijetlu sliku mojega života...

I slijedili su slični događaji s kojima sam se morala što hitnije suočavati. Ili, za vrijeme putovanja u školu 1990./1991. školske godine u javnom prijevozu slušati s lakoćom izgovaranu rečenicu, a za neke tadašnje vršnjake poštapalicu: „Hrvate u rezervate!“ Samo sam u duši blagoslivljala one od kojih to čujem trudeći se ne vjerovati da postoji bilo kakva stvarna povezanost onoga što sam čula s nakanom da se ostvari izgovoreni imperativ.

Nakon velikog napada na grad krajem kolovoza 1991. godine morala sam se suočiti i s činjenicom da školska godina neće početi nego će nastavak školovanja u Vukovaru morati pričekati.

Kao i mnogi drugi Vukovarci, nadala sam se da je taj „produžetak početka“ samo privremen i da će povratak biti brz. No, vrijeme je prolazilo, a školovanje u progonstvu postalo je stvarnost.¹

Ankica Mlinarić
**Vukovar: jučer, danas,
sutra – osobno i profesionalno iskustvo
te vizija budućnosti**

VRIJEME PROGONSTVA I ČEŽNJA ZA POVRATKOM...

Zagreb, koji sam do ljeta 1991. rado posjećivala bio mi je te jeseni toliko mrzak i težak da sam pri svakom koraku mislila da će me sivilo betona progutati od težine boli koju sam u sebi nosila, a pronalazila sam je u svim prognanim Vukovarcima... Vapaj moje duše tražio je dom, razoreni sklad, oca za kojega smo tek nakon nekoliko mjeseci sa sigurnošću znali da je živ i u kojem je logoru, drage poginule prijatelje, rodbinu, susjede.... Imena su se nizala, a svaka nova vijest bila je poput kamena teška i pisma koja smo poslije mogli razmjenjivati preko Crvenog križa sa zatočenima, davala su nam nadu da ćemo vidjeti neke od svojih najdražih²....

Jasno da nikome od nas prognanika učenika koji smo raseljeni pohađali školu, nije bilo do učenja. Stisnuti u male prostore s mnogo drugih osoba, pogođenih istom

1 Tuga zbog školovanja u drugom gradu odnosi se na silinu boli zbog gubitka dotadašnjeg načina života. U školi koju smo pohađali, u V. gimnaziji u Zagrebu, kao mala skupina imali smo krasne profesore koji su se svi trudili ublažiti našu bol i pomoći nam da se što bolje osjećamo i na tome smo im zahvalni.

2 Zahvaljujući posredovanju Međunarodnog crvenog križa bilo je moguće saznati za preživjele zatočene i s njima se otvorenim porukama povremeno dopisivati. To je trajalo do 14. kolovoza 1992., kada je bila posljednja razmjena zarobljenika u Nemetinu.

tugom, ni najmanje nismo bili motivirani za intelektualni napredak i stjecanje savršenog prosjeka.

Imala sam sreću da sam u svojem novom prognaničkom razredu imala još šestero prijatelja iz ranijeg vukovarskog razreda te smo zajedno lakše svladavali sve teškoće i jedni drugima bili potpora. Jedna je kolegica bila ranjena i izišla je s konvojem iz Vukovara, a druga je teškom mukom poslije priznanja Hrvatske u siječnju 1992., nakon što su joj zauvijek oduzeli roditelje, uspjela doći na sigurno. Danas nas je iz te skupine troje koji živimo u Vukovaru, a ostalih četvero svoj su život osmislili u Zagrebu.

Sva moja iskustva o pohađanju nastave u ratu pomogla su mi u radu s učenicima povratnicima. Mogla sam ih bolje razumjeti i imati humaniji pedagoško-psihološki pristup njihovoj osobnosti.

Prve dvije godine prognostva imala sam veliku nadu u povratak, a s njom je došlo i vrijeme upisa na fakultet. Odlučila sam upisati petogodišnji studij teologije te sam i samu sebe na konzultacijskom razgovoru nakon prijamnog ispita iznenadila izjavom da nakon završetka studija želim raditi u Gimnaziji „Vukovar“ koju sam i sama pohađala. Začudo, to se nakon nekoliko godina i ostvarilo.

Premda me nikad nitko nije prisiljavao niti poticao na povratak, moram priznati da je na mene i moje promišljanje o mogućnosti povratka, pozitivno djelovala moralna snaga mojega oca, devet mjeseci zarobljenika srpskih koncentracijskih logora, čija je vjera u povratak u Vukovar nakon izlaska iz logora bila neupitna, ne samo neposredno nakon izlaska, nego tijekom svih godina nakon razmjene u Nemetinu 1992. do početka mirne reintegracije 1996. godine. Njegova sam svjedočanstva slušala kada je došao iz logora. Ondje je svaki dan molio krunicu i zazivao svece, vjerovao da će vidjeti svoju obitelj te često pred suborcima glasno izgovarao rečenicu: „I dan će slave doći, pobjeda bit će naša!“ Zalog te vjere jest da je ostao duhovno i psihički zdrav.

Tada nisam shvaćala da je proživljeno iskustvo prognostva i velikih gubitaka bio snažan motiv za susret s ranjenim gradom i njegovim raspršenim stanovnicima. Kod nekih ljudi to je iskustvo stvorilo privremenu ili trajnu odbojnost prema povratku, što se može lako razumjeti.

Tijekom godina ponekad mogla se uočiti promjena raspoloženja i gubitak nade u povratak. Najteže sam proživljavala spoznaje da će svi moji kolege iz Slavonije za božićne i uskrsne blagdane poći kući, a ja ću ostati u mjestu koje nisam birala jer je moj grad razoren, uništeno mu je tijelo, a duša mu je razasuta u svima nama koji smo

ga prisilno morali napustiti.³ No, zahvaljujući očima vjere, uvijek je bilo moguće podignuti se i doći do nove postaje.

ODLUKA O POVRATKU

Moj prvi susret s gradom nakon prisilnoga progona dogodio se u proljeće 1997. godine. Dojmovi koje sam stekla poljuljali su svako moje razmišljanje i želju za povratkom ostavili za neko drugo vrijeme. Bila sam šokirana viđenim prizorima „ničega i svačega usred prostornoga kaosa“, prizorima divljine koja kao da za civilizaciju nije čula! Strašno su na mene djelovale razrušene ulice i zgrade iz čijih se zakutaka teško moglo nazrijeti da ondje netko ipak živi? Ali, nisu to bili vlasnici dotičnih kuća i podruma... Svoju ulicu nisam prepoznala, kao ni mjesto gdje mi je nekad bila kuća također. Vidjela sam nekoliko ljudi koji su, čim su nas izdaleka ugledali, pobjegli u svoje rupe... Sve je izgledalo sablasno... Pitanja su navirala sa svih strana... Zna li taj „kulturni, europski, pregovarački svijet“ koji se ovdje genocid, kulturocid i ekocid dogodio? Bila sam istodobno i ljuta i šokirana i žalosna.... Vratiti se? Ali, kamo???

Drugi susret s gradom zbio se godinu dana poslije, ali ovaj put sam župnika p. Antu posjetila kao povratnika koji je već započeo duhovno-pastoralno djelovati. Njegovo pitanje postavljeno meni: „Što si odlučila, hoćeš li se vratiti?“, trgnulo me iz razmišljanja.

Vjerovala sam da je obnova moguća i da će uspjeti samo ako se u grad vrate ljudi koji ga vole. U zapisima Siniše Glavaševića dobila sam potvrdu svojih stajališta kada se pita:

3 Vezano za nemogućnost odlaska kući, sjećam se i susreta sa skupinom mladih vjernika iz Novog Sada i Beograda, pripadnika Srpske pravoslavne crkve u Münchenu krajem 1993. godine, negdje nakon Božića, a prije Nove godine, na jednom od europskih ekumenskih susreta mladih kršćana. Tada sam ih pitala: „Kojim ste putem došli kad se kroz Vukovar ne može?“ Tvrdili su da je Vukovar njihov pridruženi grad i da su kroz njega neometano prošli, jer ipak, kažu oni, on se nalazi u SAO Krajini... Toliko sam burno reagirala, da su me prijatelji morali smirivati! Oni, čiji to grad nije svojataju ga i putuju njime, a ja, čiji to grad jest, ne smijem ni blizu mu prići!! Bila sam i suviše ogorčena da bih se mogla lako smiriti. Rekla sam im: „Vukovar je naš i mi ćemo se u njega vratiti!“ Pristupio mi je jedan ozbiljan gospodin i pitao me: „Oprostite, biste li mi htjeli dati intervju za *Slobodnu Dalmaciju*?“ I on je, ni kriv ni dužan, dobio žustar odgovor: „Pusti me na miru! Nikome ništa ne želim izjavljivati!“ Na to mi je, pun razumijevanja rekao: „Ne bojte se! Ja sam katolički svećenik, novinar!“ I kočnica je popustila... I doista, nedugo zatim objavljen je u spomenutom listu, 14. siječnja 1994. godine, na čiji me sadržaj poštovani svećenik, don Ivan Čubelić, pri nedavnom susretu i podsjetio. Kaže da mu je ono što sam rekla skupini mladih Novosadana ostalo u sjećanju, a nosilo je poruku *da će se Hrvati vratiti u svoj grad jer Vukovar nikad neće i ne može biti njihov zato što pripada onima koji ga vole!!*

Ankica Mlinarić
Vukovar: jučer, danas, sutra – osobno i profesionalno iskustvo te vizija budućnosti

„Tko će Vukovar iznijeti iz mraka, tko će ostati ako svi pobjegnu u svoj strah?“ A ja sam to prilagodila fazi povratka pitajući se tko će Vukovaru obnoviti tijelo i dušu ako se ne vrate oni koji ga vole? Oni kojima je taj grad život dao? Potpuno sam se složila sa Sinišom da „nema leđa jačih od mojih i vaših“,⁴ tj. leđa svih koji budu u novoj fazi „obrane Vukovara“ došli darovati sebe.

Završavajući petu godinu studija, odlučila sam se vratiti u Vukovar i sljedeće, apsolventske godine, nakon dovršetka svih svojih obveza, odluku sam realizirala.

Mnogima se nametalo pitanje što ću u Vukovaru, tamo „ništa nema.., sve je mrtvo...“, no vjerujem kako su i oni znali da se ondje život neće nastaviti ako se u njega ne vratimo.

Kada gledam unatrag, vidim da je ispunjena još jedna od mojih skrivenih želja o životu u Vukovaru. Tijekom osam godina progonstva imala sam želju barem osam sljedećih godina stalno provesti u Vukovaru kako bih simbolično nadoknadila „izgubljeno vrijeme.“ I deset godina života nakon povratka, simbolika broja osam ostvarila se u osmogodišnjem radu u školi s učenicima koji su prije i za vrijeme rata rođeni u Vukovaru. Svi su oni bili prognanici te su se vratili u svoj stari, ali sada potpuno izmijenjeni grad.

VUKOVAR DANAS

Sintagma „Vukovar danas“ pojmovno obuhvaća vrijeme nakon povratka u Vukovar i sva iskustva od povratka do danas.

U školi sam počela raditi godine 1999./2000., nakon što je prvi i službeni dio mirne reintegracije završio. Prve godine radila sam u jednoj osnovnoj i tri srednje škole. Osnovna škola Siniše Glavaševića, nekada V. osnovna škola, tada je imala 9 odjeljenja. Za završni, osmi razred dva odjeljenja, a za sve ostale dobne skupine po jedan. Područna škola imala je dva kombinirana razreda. Iako je rad u osnovnoj školi trajao samo godinu dana, stekla sam u njoj dragocjeno iskustvo.

U Tehničkoj školi Nikole Tesle, nekada Drugoj srednjoj školi, radila sam prve dvije godine. Razredi nisu bili mnogobrojni (7 razreda u nastavi na hrvatskom jeziku s najviše 15 do 17 učenika). No, budući da se drukčije nije mogla organizirati nastava, znam da se u toj školi, još na samome povratku, nastava istovremeno održavala i na

hrvatskom i na srpskom jeziku, pa su razmirice između učenika bile česte.

U Ekonomskoj školi „Vukovar“, nekad Prvoj srednjoj školi i u Gimnaziji „Vukovar“, koja je naziv zadržala i danas, radila sam punih osam godina.

Prvih godina razredi su bili malobrojniji i postupno se svake godine mijenjala njihova struktura. Na početku školske godine novopristiglih učenika bilo je više, a tijekom godine manje, što je ovisilo o datumu preseljenja njihovih roditelja.

Učenici naraštaja s kojima sam imala prilike raditi, bili su rođeni u Vukovaru. Prva četiri naraštaja sjećala su se svojega djetinjstva, ostali ne. U ostalima je ljubav za grad bila sačuvana po predaji njihovih roditelja, baka i djedova, kućnih prijatelja ili stanovnika zbjega u kojemu su neprimodno odrastali. Jasno da je pedagoško-psihološki rad s ovim učenicima od mene i mojih kolega zahtijevao specifičan pristup. Moj predmet mi je, zbog interdisciplinarnosti tema i područja kojima se bavi, omogućavao da se i izvan propisanog plana i programa često vraćam temama koje njih pogađaju: pravda, mir, čovjekoljublje, oprost, duhovne i duševne rane, grijeh, zadovoljština, odgovornost za društvo i svijet u kojem živim, poštivanje života, zahvalnost za primljene darove i još mnogo toga.

Školske godine 2007./2008. upisali smo u naše srednje škole prvi naraštaj učenika koji su rođeni u raznim mjestima – od juga Hrvatske do sjevera Europe. Prema godinama progonstva, može se pretpostaviti koliko će vremena taj popis i dalje biti šarolik.

Drugim riječima, danas u srednjim školama imamo još samo u trećim i četvrtim razredima učenike rođene u Vukovaru. Oni su specifično pogođeni naraštaji jer im je djetinjstvo bilo oduzeto. Dakako, ni djeci rođenoj u progonstvu put nije bio lak. Naprotiv! Pristup njima još je specifičniji te zahtijeva dobro poznavanje i pedagogije i psihologije, a mi vjeroučitelji, uz spomenuto, trebamo najprije poznavati duhovnost.

Ankica Mlinarić

**Vukovar: jučer, danas,
sutra – osobno i profesionalno iskustvo
te vizija budućnosti**

NASTAVA U VUKOVARU

Mnogima i nakon više od deset godina uspostavljenog odgojno-obrazovnog sustava u Hrvatskom Podunavlju nije poznato na koji je način u vukovarskim školama organizirana nastava za učenike osnovnih i srednjih škola.

Nastava se u Vukovaru izvodi dvojezično, što znači istodobno na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu te na srpskom jeziku i ćirilničnom pismu od početka mirne reintegracije. Takav model organiziran je voljom pripadnika

srpske nacionalne manjine, pa učenici srpske nacionalnosti na početku školske godine, ako žele, odabiru slušati nastavu na srpskom jeziku, kao što to *Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina* iz 2000. godine i pretpostavlja.⁵ Odabrani model nazvan je modelom A. Ovdje bi se dalo istraživati bi li za Vukovar i njegovu budućnost bilo bolje rješenje kada bi na snazi bio model B ili model C. No, kao što sam rekla u uvodu, ovaj model su predložili i odabrali pripadnici srpske nacionalne manjine kako to *Zakon* i dopušta.

Nastavnici koji rade na srpskom jeziku, dužni su realizirati nastavne planove i programe svih predmeta kako ih je propisala i odobrila Republika Hrvatska za sve ostale učenike koji slušaju nastavu na hrvatskom. Budući da time što pripadnici nacionalne manjine imaju autonomiju na području jezika, često prevlada i autonomija na području odabira sadržaja, posebice u okviru nacionalnih predmeta, što nije uvijek jamstvo prenošenja identičnoga sadržaja.⁶

Dvojezična nastava u Vukovaru trenutačno se, u tehničkom smislu, izvodi bez većih problema, no ne uočava se veća ili uobičajena povezanost između kolega učitelja i nastavnika koji predaju na hrvatskom jeziku s kolegama koji predaju na srpskom jeziku, osim iznimno. S jedne strane to je i logično, jer čine neprirodnu razdiobu na zasebne razrede.⁷ Jedina situacija u kojoj su kolege upućeni na suradnju ili zajednički posao jesu nastavnička vijeća i

-
- 5 „Pripadnici nacionalnih manjina svoje ustavno pravo na odgoj i obrazovanje ostvaruju trima osnovnim modelima i posebnim oblicima školovanja.
1. MODEL A – nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina
 2. MODEL B – dvojezična nastava
 3. MODEL C – njegovanje jezika i kulture
- Pripadnici nacionalne manjine sami predlažu i odabiru model i program u skladu s postojećim zakonima i svojim mogućnostima za realizaciju programa“ (www.mzos.hr).
- 6 Na takav način učenici znaju biti uskraćeni ili za točne ili za cjelovite informacije u odnosu na svoje vršnjake koji slušaju nastavu na hrvatskom jeziku. Svoje mišljenje mogu potvrditi primjerom izvođenja nastave iz predmeta „istorija“ (hrv. povijest) jer sam jednom prigodom u jesen 2007. godine vidjela sadržaj na razrednoj ploči nakon nastave u jednoj od škola u kojima sam radila. Naime, dio gradiva koje su učenici usvojili, a bio je zapisan na ploči ćirilničnim pismom, glasio je: „*građanski rat u Hrvatskoj trajao je od 1991. do 1995. godine...*“ Ta izjava potpuno je netočna i ne može se naći ni u jednom propisanom udžbeniku za povijest u srednjoj školi. Kako će ti učenici znati istinu o Domovinskom ratu koji je izazvan agresijom susjedne države na Hrvatsku 1991. godine i kako će graditi istinski suživot na temelju neistine, budu li na takav način sustavno poučavani? Ostali navodi vezani uz aktualna zbivanja u Domovinskom ratu bili su na tragu prethodno navedenog.
- 7 Razredno vijeće čine svi nastavnici koji izvode nastavu u jednom razrednom odjelu. U našem slučaju, oni su uvjetovani jezikom.

zajedničke sjednice⁸ ili pak organizacija sportskih ili sličnih natjecanja. U većem broju slučajeva, to su i dalje „dva kolektiva“ u jednom.

Naime, od početka mirne reintegracije školskog sustava 1997. godine nije nastava u svim školama bila organizirana i na hrvatskom i na srpskom jeziku na istome mjestu, tj. u istoj zgradi. Tako su i susreti učenika i kolega koji se služe različitim jezicima bili onemogućeni u većini škola. U Gimnaziji i Ekonomskoj školi primjerice, tek se od 2006. godine „prisilno“ sva nastava morala organizirati u istoj zgradi. U nekim drugim školama, npr. u IV. osnovnoj školi (danas OŠ Nikole Andrića) nastava je bila jezično organizirana u dvije smjene, te su učenici i kolege u takvim školama također bili fizički odvojeni. Odredbom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa od spomenute jeseni 2006. godine sve su škole koje imaju organiziranu dvojezičnu nastavu morale tako prilagoditi raspored da u svakoj smjeni bude ravnomjerno zastupljena nastava istodobno na oba jezika, što znači da su susreti i kolega i učenika sada organizirani u svim školama.

S obzirom na polagan proces uspostave odgojno-obrazovnog sustava u Hrvatskom Podunavlju na počecima mirne reintegracije bilo je na neki način razumljivo da se nastava održava na različitim mjestima za različite jezike, jer je bilo psihološki i emocionalno lakše na ovakav način ne dovoditi se u situaciju u kojoj bi napetosti ili provokacije zbog ratom poremećenih međuljudskih odnosa bile mnogo češće. Iako, sudeći prema povratnim reakcijama roditelja i onih kolega koji su kao Vukovarci radili u nastavi i prije rata, taj proces nije bio prirodan, nego nasilan, a svi znamo koliko ljubavi u nečemu što je „isforsirano“ ima.

Naime, za mnoge roditelje su ipak ratne rane još uvijek bolne jer je prošlo samo 12 godina od početka mirne reintegracije. U svakom slučaju, da bi se uskoro mogla napraviti bilo koja reforma, primjerice, da bude odabran neki drugi model jezičnog izvođenja nastave, važno je napraviti i određene preduvjete. Kao prvo, bilo bi poželjno dobiti uvid u to što misle roditelji učenika obiju nacionalnosti. Valja u obzir uzeti potrebu očuvanja ponosa, dostojanstva i nacionalnog identiteta roditelja učenika hrvatske nacionalnosti koji su bili prognani iz svojih domova i svojega grada te su Domovinski rat doživjeli u svoj njegovoj težini.

⁸ Nastavničko vijeće čine svi nastavnici jedne srednje škole zajedno sa stručnim suradnicima i ravnateljem. U školama grada Vukovara to su nastavnici koji predaju i na srpskom i na hrvatskom jeziku.

UČENICI O VUKOVARU

U jesen 2003. godine provela sam među učenicima četvrtih razreda, tadašnjih maturanata, u Gimnaziji i Ekonomskoj školi anketu o životu u Vukovaru. Oni bi danas, ako nisu zaposleni, većinom trebali biti apsolvirani i bilo bi zanimljivo ponovno ih ispitati i vidjeti jesu li i u kojoj mjeri promijenili svoja razmišljanja. Anketu je ispunilo 108 učenika.⁹ Opisne odgovore pokušala sam sažeti i grupirati te predstaviti, a ostale brojčano prikazati. Svaki od izrečenih odgovora potiče na razmišljanje te ih neću zasebno komentirati.

Dubljom analizom učeničkih odgovora i naknadnim razgovorom s njima uočila sam da su to mladi koji ne žele u pukom smislu „zaboraviti“ rat i o njemu zašutjeti, nego naprotiv, smatraju da ga ne smiju zaboraviti niti omalovažiti. Nerijetko različite institucije koje nisu prisutne u odgojno-obrazovnom sustavu nametnu mišljenje kako „sve treba zaboraviti i da mlade proteklom ratom ne treba zamarat.“ Mogući *zaborav* o kojemu učenici ovdje govore odnosi se više na želju onih koji su imali teže posljedice zbog rata (gubitak članova obitelji, osobne traume itd.) da im emocije i duša budu potpuno ozdravljeni, a mogućnost da drugi ili oni sami stvarno zaborave dodatno bi im otežala izlječenje¹⁰ jer bi značilo da im se strahota i nije dogodila ili da su njihovi najmiliji uzalud ginuli. U tom kontekstu dogodila bi im se još veća tragedija.

Pitanja u anketi:

1. Kakav je Vukovar za tebe bio grad prije rata?
- rijetki ga se sjećaju, a njihov opis je sljedeći: lijep, velik, miran...
2. Kako doživljavaš svoju ratnu prošlost i prošlost svoje obitelji?
- nerado o tome govore, doživljavaju je bolnom
3. Što je taj rat za tebe danas?
 - a) junačka prošlost + izvor boli = 50%
 - b) preduvjet slobodnog života = 20%
 - c) nešto što želiš zaboraviti ili nešto drugo = 30%

9 Rezultate ankete iznijela sam na tribini u organizaciji Studentskog katoličkog centra u Zagrebu pod nazivom „Prema Vukovaru ili prema zaboravu“. Tribina je održana 23. listopada 2003. godine, a gostovali su gospodin Žarko Pavlečić, hrvatski branitelj iz Vukovara, dr. sc. Dražen Živić iz Instituta Pilar te ja kao vjeroučiteljica iz Vukovara. U mojoj pratnji bio je i učenik Zoran Pehar, koji je sudjelovao i u raspravi te svjedočio kako mladi žive u Vukovaru.

10 Za izlječenje možemo reći i iscjeljenje, jer se prvenstveno misli na unutrašnju bol.

4. Jesi li zadovoljan današnjim uvjetima i svojim načinom života?
- većinom jesu, svjesni su u kakav grad su se vratili i da se postupno sve obnavlja
5. Jesi li optimist i vidiš li svijetlu budućnost Vukovara?
a) *Da, jesam* – 50%.
b) *Da, ali pod nekim uvjetom* – 28%.
c) *Ne, nisam* – 18%.
d) *Onako, ali svejedno odlazim iz grada* – 4%.
6. Misliš li da bi ostali dijelovi Hrvatske koje rat nije tako pogodio trebali više pomoći Vukovaru? Ako da, kakva bi vrsta te pomoći trebala biti (materijalna, duhovna, psihološka)?
- *novčano, pri obnovi i razvoju*
- *moralno-duhovno (više dobre volje i solidarnosti, sućuti i duhovne pomoći, dobrih inicijativa, širenjem istine o Domovinskom ratu, svojim stajalištem da smo normalan grad)*
- *otvaranjem radnih mjesta*
- *da svaka županija ispuni svoje obećanje*
- *ništa (već smo trebali stati na svoje noge, sami sebi jedino možemo pomoći, već su nam dovoljno pomogli, ni oni za sebe nemaju, nitko više ne misli na nas, ne pomažu nam baš...)*
- *da shvate da Vukovar nije turističko odredište i neka ne suosjećaju s nama samo dok su tu*
- *neka shvate da je bilo kakva njihova pomoć dužnost, a ne dobročinstvo jer Vukovaru su zadužili slobodu*
7. Što očekuješ od sebe i Vukovaraca u skoroj budućnosti?
- *da zanemarimo sve što nije dobro i prema svojim mogućnostima učinimo život ljepšim sebi i drugima*
- *da imamo više sućuti i razumijevanja za pojedinca i jedni za druge*
- *da se izborimo za svoja prava, svoj grad i njegov napredak, da uredimo okoliš, sportske objekte, podignemo razinu kulture*
- *da odnosi među ljudima postanu normalniji*
- *da se svi Vukovarci vrate u Vukovar*
- *da završim fakultet i vratim se u Vukovar*
- *ništa nerealno*

Citati koji posebno raduju:

- „Mislim da ne smijemo bježati iz ovoga grada jer na nama je njegova budućnost.“
- „Ja ću ostati u Vukovaru jer za mene nema života izvan njega.“

Ankica Mlinarić

Vukovar: jučer, danas, sutra – osobno i profesionalno iskustvo te vizija budućnosti

- „Očekujem da će se Hrvati ponovno ujediniti i da će Vukovar biti što je bio prije.“

UČENICI O TOLERANCIJI, SUŽIVOTU I DRUŽENJU

Prije nekoliko godina bila sam pozvana s učenicima Gimnazije „Vukovar“ sudjelovati u radu Ljetnog sveučilišta u Grazu, što organizira tamošnji Teološki fakultet u suradnji s Pravnim fakultetom za Jugoistočnu Europu. Skup se održava svake godine, a cilj mu je obrađivati teme vezane za europske integracije.¹¹

Tema Sveučilišta kojom smo prve godine sudjelovali odnosila se na toleranciju, a mi smo dobili podtemu: „Tolerancija u etničkim konfliktima“.

Učenici su imali zadatak iznijeti osobna shvaćanja tolerancije u etničkim sukobima u poslijeratnom Vukovaru i iskustva konkretnog (su)života s pripadnicima srpske nacionalne manjine te sve to uobličiti u desetominutni videozapis.¹²

Budući da je tada nastava na srpskom bila na drugoj lokaciji, nekolicina je učenika, koji inače sudjeluju u raznim nevladinim udrugama, bila poslana da sudjeluje u našem radu, ali je prema neverbalnoj, a poslije i verbalnoj komunikaciji bilo vidljivo da nisu za suradnju, što su mi poslije na moj upit o motivaciji i priznali. Rekli su da su došli na nagovor jednoga profesora s nastave na srpskom jeziku.¹³

Kako na ispravan način shvatiti toleranciju? Jesmo li ovu situaciju trebali shvatiti kao „etničko-konfliktnu“ ili je bilo dobro što smo je prevladali šutnjom i nepuštenom suzom i tako pokazali da smo tolerantni?

- 11 U predavačkom dijelu rada Ljetnog sveučilišta sudjeluju sveučilišni profesori, znanstvenici i stručnjaci s područja koje je temom zadano. U istraživačkom dijelu studenti i srednjoškolci iznose svoje uratke popraćene videozapisima, a naposljetku svi zajedno produbljuju teme u radionicama. Do sada je naša škola, Gimnazija „Vukovar“, bila zastupljena tri puta s raznim temama. Tema iz 2005. odnosila se na toleranciju, 2006. na ekologiju, a 2007. na svršetak ljudskog fizičkog života, točnije na prijelaz iz života u Život.
- 12 Spomenuti radovi nisu na internetskim stranicama Gimnazije „Vukovar“, nego su u arhivi škole, kod učenika sudionika i naravno, kod mene kao voditeljice projekta. U izradi projekta 2005. godine sudjelovalo je 9 učenika razne dobi (2., 3. i 4. razred), spola (4 učenika i 5 učenica), nacionalnosti (hrvatska i rusinska), vjere (rimokatolička, grkokatolička, evangeoska pripadnost te 1 vjerska neopredijeljenost) te pohađanju izbornog predmeta (6 vjeronauk i 3 etika).
- 13 Zahvalila sam im na dolasku i rekla da neće biti uspjeha budemo li radili na takav način. Učenici u nastavi na hrvatskom primijetili su da sam svladala suze, te shvaćajući što se iza njih krije i sami su neko vrijeme ostali u tišini.

Danas se o toleranciji mnogo piše, raspravlja, a ponekad se tim pojmom i manipulira. U Rječniku stranih riječi¹⁴ stoji da riječ tolerancija dolazi iz latinskog jezika (*lat.* tolerare – podnositi, trpjeti) i znači trpeljivost, podnošljivost prema tuđim mišljenjima i uvjerenjima, snošljivost, obzir, dopušteno odstupanje od uobičajenog propisa.

Pitanje samog pojma tolerancije i njegove učinkovitosti u Vukovaru može se sagledati na različite načine.

Ako malo promislimo o glagolima sadržanim u samom pojmu, vidimo da je to razina *podnošenja* i *trpljenja* koja ne daje nadu u izgradnju zdravih temelja zajedničkog življenja. Čim nekoga moram podnositi, znači da mi je on „težak“ i s njim nerado živim.

Jedan od učenika-sudionika projekta kaže da je za njega tolerancija prihvaćanje tuđih stajališta koja nisu suprotna moralnom dobru i koja nisu negativna, iako se njemu osobno ta stajališta možda ne sviđaju. Nadalje, isti učenik odlično predlaže da bi pojam tolerancije trebala zamijeniti prava kršćanska ljubav te bi pod tim uvjetom „suživot postao pravi život“. To je i moje mišljenje jer za izgradnju bilo kojeg kvalitetnog međuljudskog odnosa potrebno je mnogo više od puke tolerancije.

Nadalje, jedna učenica kaže da bi za mogući suživot u toleranciji trebalo postaviti pravedne i ravnopravne odnose te da bi država koja nas je napala u agresorskom ratu trebala platiti Hrvatskoj ratnu odštetu. Ostali učenici na tragu su uobičajeno shvaćenog značenja spomenutog prijevoda u Rječniku stranih riječi.¹⁵

Vezano za promišljanja o suživotu, većina učenika smatra da je on moguć jer se na neki način i ostvaruje. Moguć je također koliko o njima ovisi. Ali, to ovisi i o drugima. Vanjsko nesmetano funkcioniranje života ne jamči kvalitetan suživot. Dio učenika smatra da ovih deset godina nije dovoljno za uspostavu jednog prošlošću neopterećenog života, jer su mnoge rane još svježije. Posebno se to odnosi na obitelji koje još ne znaju gdje su nestali njihovi članovi ili na osobe koje su ostale ili fizički ili psihički trajno oštećene ratom. Takve bolne procese integracije treba poštivati. Mišljenje jedne učenice važno je za ostvarenje psihološkog preduvjeta za dobar suživot. Ona, naime, smatra kako bi bilo jako dobro da se Republika Srbija Hrvatskoj javno ispriča za agresorski rat.

Jedan učenik je izdvojio pohvalu tadašnjem državnom vodstvu Republike Hrvatske, koje je bilo odgovorno

14 Klaić, B., *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod MH, Zagreb 1988., str. 1357. (tuđice i posuđenice)

15 Isto.

za proces mirne reintegracije jer smatra da su neke odluke bile ključne za uspostavu života i svih vitalnih funkcija grada.

U svakidašnjoj komunikaciji nisu uvijek sve situacije pohvalne, no postoji dobra volja da takve budu.¹⁶

Vezano za druženja mladih i mjesta izlazaka iskustva su različita. Nerijetko se može čuti da je Vukovar, s obzirom na mjesta izlaska, podvojen grad. No, u stvarnosti nema nijedne vidljive zabrane pri ulasku u bilo koji restoran ili kafić. No, kao što se u većim mjestima može birati pojedini kafić po vrsti glazbe koja se ondje sluša ili po specifičnoj ponudi pića, u Vukovaru se mladi okupljaju ondje gdje se ugodno osjećaju i gdje im se ponuda sviđa. Mnogi mladi izlaze na mjesta gdje i pripadnici njihove nacionalnosti ili nacionalne manjine jer se tamo osjećaju ugodno, ali, kako svjedoče učenici, ima i mladih kojima je svejedno kamo će izići. Osjećaj ugone također se može odnositi na glazbu koja se odabire, na tisak koji se nudi, na opće raspoloženje koje se negdje može osjetiti itd.

Od stajališta mladih, koje ovdje nije bilo moguće sve obuhvatiti, mogla se izdvojiti težnja za pravdom, optimizam utemeljen na ispravnom shvaćanju tolerancije te kritička svijest za stvarnost života i suživota. U svijetu u kojemu se tako često tolerira niz društveno neprihvaćenih i u sebi destruktivnih oblika ponašanja te koji ne koristi društvenoj izgradnji, veseli nas i ohrabruje zaključak učenika da je istinska tolerancija nužna kako bi se kvaliteta života mogla povećavati.

VUKOVAR SUTRA – VIZIJA BUDUĆNOSTI

Mladi Vukovara svjesni su da ne žive u milijunskom gradu prepunom mogućnosti, ali nije im zabranjeno mnoge od njih priželjkivati i o njihovoj se integraciji zanimati. Jednostavni su i vedri kao i mladi u drugim gradovima naše domovine. Dio su globaliziranog svijeta i svjesni su njegovih ponuda, ali su istodobno suočeni s ograničenošću koja zahvaća stanovnike njihova grada. Jer da su i u drugom manjem gradu u Hrvatskoj, znaju da ne bi mo-

16 U proljeće 2007. godine četiri su učenice u nastavi na hrvatskom jeziku bile svjedoci kako je nekoliko učenika iz nastave na srpskom obeščastilo sakralni prostor u predvorju franjevačkog samostana koji je nasuprot Gimnaziji kao i sakrament krštenja, jer su umakali lutke u posude s blagoslovljenom vodom i izrugivali se sakramentu. Razgovorom i dobrom voljom kolega iz nastave na srpskom jeziku odgojno smo djelovali na učenike i poučili ih o značenju i posljedicama toga čina. Ovaj je događaj jedan u nizu doživljenih, no uz puno strpljenja i dobre volje moguće je nadati se potpunom miru u budućnosti.

gli imati baš sve. Osobno smatram da je važno kakvu će ponudu rekreativnog, zabavnog, društvenog i duhovnog sadržaja Vukovar imati. Kada se komentira popis sadržaja mogućih izvanškolskih aktivnosti na razini grada, Crkve i raznih udruga, valja znati da će uvijek postojati osobe koje mnoge aktivnosti ne bi iskoristile kad bi ih i imale. Tako postoje djeca i mladi kojima ni susjedni gradovi nisu daleko ako neke aktivnosti žele pohađati, a roditelji ih podupiru u razvoju njihovih talenata te im udaljenost nije prepreka za ostvarenje ambicija. U Vukovaru ima različitih, zanimljivih ponuda, no pitanje je koliko su javnosti te ponude poznate. Vjerujem da će ih u budućnosti biti više, jer uvijek pristižu novi ljudi s novim idejama, i to je pohvalno. U tri katoličke župe, koliko znam, organizirani su stalni katehetski susreti, liturgijske i karitativne skupine, zborovi za djecu i mlade, kazališna amaterska skupina za djecu i prigodni projekti vezani za ciklus liturgijske godine. Na razini grada i naših osnovnih i srednjih škola djeluje glazbena škola, mažoretkinje, različiti sportski klubovi i rekreativni sadržaji, igraonice za djecu, folklorne i pjevačke skupine, kao i mnoge izvannastavne aktivnosti za djecu. Vjerujem da postoji i mnogo drugih lijepih mogućnosti ne samo za djecu i mlade, nego i za starije.

Kako još više „osuvremeniti Vukovar“? Važno je kod svakoga čovjeka, a ne samo kod mladih, razvijati svijest o važnosti osobnog doprinosa i potrebi pozitivnoga gledanja na društvenu stvarnost. Mi to možemo, želimo i hoćemo jer Vukovar je grad u kojemu živimo. Ako se poslužimo odgovorom na sedmo pitanje iz ankete u kojemu je stotinjak sadašnjih dvadesettrogodišnjaka iznijelo što očekuju od bliske budućnosti, zaista imamo razloga za radovanje i sigurnost da će lijepi događaji i pozitivna ponuda biti i ostati stvarnost. Na pitanje: „Što očekuješ od sebe i Vukovaraca u skoroj budućnosti?“, učenici su različito odgovorili. Ovdje donosimo njihove odgovore:

- *Da zanemarimo sve što nije dobro i unutar svojih mogućnosti učinimo život ljepšim sebi i drugima.*
- *Da imamo više sućuti i razumijevanja za pojedinca i jedni za druge.*
- *Da se izborimo za svoja prava, svoj grad i njegov napredak, da uredimo okoliš, sportske objekte, podignemo razinu kulture.*
- *Da odnosi među ljudima postanu još normalniji.*
- *Da se svi Vukovarci vrate u Vukovar.*
- *Da završim fakultet i vratim se u Vukovar.*
- *Ništa nerealno.*

Ankica Mlinarić

**Vukovar: jučer, danas,
sutra – osobno i profesionalno iskustvo
te vizija budućnosti**

Ankica Mlinarić
Vukovar: jučer, danas, sutra – osobno i profesionalno iskustvo te vizija budućnosti

Razmišljanja učenika od neprocjenjive su važnosti jer daju nadu u budućnost. Vjerujem da su oni najjača snaga za osuvremenjivanje te smatram da u sebi nose veliku snagu. Mladi imaju realna i plemenita očekivanja. Iako su iskusili progonoštvu u djetinjstvu, većina njih je preko obitelji ostala usko vezana za svoj grad i njegovu budućnost, a sada kad su odrasli, žele kvalitetno graditi. Pokazuju humanost i brigu za pojedinca te ne očekuju da bi drugi trebali graditi njihov grad, nego to shvaćaju svojim zadatkom. Također, žele da se u Vukovar vrte svi Vukovarci te da se i sami, ako budu studirali izvan rodnoga grada, u njega i vrte.

Komentar učenika o toleranciji i potrebi življenja prave kršćanske ljubavi otvara prostor za nadu da su mladi naraštaji duhovno zreli.

DUHOVNA RENESANSA – PREDUVJET SRETNE I SIGURNE BUDUĆNOSTI

Biblijska poruka za pojedinca, gradove i cijele narode često se odnosi na obećanje i iskustvenu stvarnost da će u budućnosti opstati oni koji se budu „držali Boga i čuvali Njegove zapovijedi“,¹⁷ odnosno da će propasti budu li suprotno činili. Pojam budućnosti može se tumačiti kratkoročno – ako se misli samo na zemaljski život i dugoročno – ako se misli na život u vječnosti. U svakom slučaju, svoje vječno određenje počinjemo živjeti već ovdje na zemlji, već prema tome za kakav smo se način života opredijelili.

Ako bismo svu mudrost svijeta htjeli pronaći u jednoj knjizi, onda slobodno možemo posegnuti za svetom knjigom kršćana – Biblijom ili Svetim pismom. Ondje nam sam Bog govori o sebi i o nama samima, otkriva nam i psihologiju i antropologiju, i povijest civilizacije i zemljopis, a napose progovara o svim životnim situacijama i nudi rješenja o tome kako ono što je problematično riješiti na Njegov način. Kad kao kršćani ne bismo vjerovali u uskrsnuće, ovo promišljanje bismo smjeli nazvati utopijom, ali jer je sam Bog za nas umro i onda uskrsnuo, pozvani smo objeručke prihvatiti Riječ i Njome oplemeniti svoje misli, dušu, duh i srce, cijelo svoje biće. Sveti Pavao bi rekao da smo pozvani obratiti se. Obratiti se ne znači početi vjerovati da Bog postoji, nego početi vjerovati da je istina sve što je Bog rekao i onda tako i živjeti. Božja Riječ uvijek je aktualna i jer nam po njoj progovara živa osoba – sam Bog, uvijek nas se može dotaknuti u onome što nam je potrebno u ovome trenutku i što nam je posebno aktualno.

17 Iskustvo izraelskog naroda u odnosu na politeističke narode, iskustvo Davida u odnosu na Golijata itd.

Sveto pismo odlična je psihoterapija i raznolikošću tema obuhvaća u sebi povijest od gotovo 14 stoljeća. Nema situacije koja se u njezinoj istini ne može riješiti, niti čovjeka koji duhovno uz nju ne bi mogao ozdraviti. Budući da Bog vodi svu povijest, vjerujem da Mu ni ova naša vukovarska i domovinska nije nepoznata, čak naprotiv, vrlo je zainteresiran pomoći nam u oblikovanju naše budućnosti, samo ako Mu to dopustimo... On s nama trpi i podnosi boli, uzima naše patnje na sebe. Svojom riječju On može promijeniti sve, samo ako Mu pružimo priliku....

Vukovar je od svojih temelja baštiniio kršćansku kulturu njegujući u svim Crkvama – katoličkoj, pravoslavnoj i protestantskoj – vjeru u Trojedinoga Boga.

Podaci o broju izjašnjenih vjernika u Vukovaru prema popisu stanovništva iz 2001. godine pokazuju da u Vukovaru ima više od 90% kršćana!¹⁸ To je uistinu velika snaga koje možda nismo dovoljno svjesni. Ako se samo kratko zadržimo na glavnoj Isusovoj zapovijedi, koja nadilazi svih deset starozavjetnih, tada znamo da je ona ista za sve kršćane, i katolike i pravoslavce i reformirane, a glasi: „Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svim umom svojim i svom snagom svojom. Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.“¹⁹

Služeći se predodžbama, nalazim da bi Vukovar bio raj na zemlji kada bi svih 90% njegovih građana – izjašnjenih vjernika kršćana – uistinu odlučilo ovu zapovijed stavljati u praksu iz dana u dan. Ako bi ta predodžba trebala zvučati i realnije, mislim da bi prekrasno bilo i kad bi postotak bio i upola manji. Tada bi i priča o toleranciji bila lakoća jer bi „toleriranje“ prešlo u normalno poštivanje druge osobe koja je stvorena na Božju sliku i jer ne bi bilo izazova za nemoguću toleranciju. Tada bi i razina naše kulture dobila profinjeniji oblik – kako nam je više puta govorio i pokojni papa Ivan Pavao Drugi – oblik civilizacije ljubavi!

U Poslanici Rimljanima čitamo: „Bog sve okreće na dobro onima koji ga ljube!“²⁰

Uvjerena sam da mnogi ljudi iskreno jesu opredijeljeni za Dobrotu, Ljubav, Istinu, a to znači za Boga te da će

18 Mihaljević, V., *Religija u izgradnji mira, dijaloga i (ne)tolerancije*, u: *Vukovar - hrvatska baština i perspektive razvoja*, zbornik radova, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb – Vukovar, 2007., str. 154. U spomenutoj literaturi navodi se podatak da je prema popisu stanovništva iz 2001. godine u Vukovaru bilo izjašnjeno 57,53% katolika, 1,75% grkokatolika (što je ukupno katolika 59,28%), zatim pravoslavnih kršćana 32,51% i kršćana reformatorske baštine blizu 0,5% (adventisti 0,09%; baptisti 0,03%; kalvini 0,05%; pentekostni 0,01%; evangelici 0,26%).

19 Lk 10,27; Mk 12,30; Mt 22,37.

20 Rim 8,28.

Ankica Mlinarić
**Vukovar: jučer, danas,
sutra – osobno i profesionalno iskustvo
te vizija budućnosti**

Ankica Mlinarić
Vukovar: jučer, danas, sutra – osobno i profesionalno iskustvo te vizija budućnosti

im On uistinu sve i okrenuti na dobro jer Bog ne može, a ne biti Istinit. On će ispuniti sva svoja obećanja, samo ako mu mi ostvarimo preduvjete, u ovom slučaju da Ga volimo! Za znalce svetopisamskih tekstova jasno je što to znači voljeti Boga – Njegove zapovijedi „čuvati“, odnosno vršiti ih!²¹ A ako netko voli Boga, to pokazuje i ljubavlju prema bližnjemu....²²

Na tragu ovoga promišljanja smatram da Vukovar uistinu baštini veliku snagu i ljepotu zbog svih temeljnih vrijednosti koje su u našoj kulturi i tradiciji duboko zasađene, samo ih treba oživjeti. Naravno da se neće razbuditi same od sebe, ali kao što smo već rekli, „nema leđa jačih od mojih i vaših“!²³

ZAKLJUČAK

Političku odluku o mirnoj reintegraciji Vukovarci su, ispunjeni Mirom,²⁴ mirno dočekali i u djelo proveli. Time su posvjedočili visoku razinu tolerancije i duhovnih vrednota koje su ugrađene u njihovo biće. Iako se život u Vukovaru nakon mirne reintegracije do danas uspješno uspostavio, posljedice rata su vidljive i na tijelu i na duši grada. Mnoge su obitelji još uvijek ili zauvijek ranjene ostavši bez svojih najdražih pa i danas, nakon toliko godina poslije rata u sebi nose bol i težinu. Radeći s učenicima u srednjoj školi, koji su također bili dotaknuti ratom, doživjela sam njihovu otvorenost za duhovne i moralne vrijednosti koje ih osposobljavaju za većinom pozitivno stajalište prema budućnosti. Ulagati u mlade naraštaje, prenositi im znanje i naučiti ih „kako učiti“, posebice iz novije povijesti, najvažniji je zadatak odgojno-obrazovnog sustava. U perspektivi biblijskih iskustava, s poviješću izraelskog naroda koji je dugo hodao da bi došao do potpune slobode te po iskustvu patnji pravednika Joba, kojemu se na kraju sve okrenulo na dobro, iskreno se nadam da će i Vukovar u budućnosti baštiniti takvo iskustvo. Iskustvo druge, duhovne slobode. Jer Vukovar je njezin simbol, bio i ostao.

21 Usp. Iv 14; 15.

22 Isto.

23 Usp. Siniša Glavašević, *Priča o gradu*.

24 Misli se na mir koji dolazi od Boga.